

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

“การโดดเรียน” หมายถึง การที่นักเรียนมาโรงเรียนอยู่ในโรงเรียน แต่ไม่เข้าห้องเรียนตามตารางเรียน หรือเลือกเข้าเรียนเป็นบางวิชา จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนหนองแขงวิทยา ภาคเรียนที่ 1/2560 พบว่า มีนักเรียนจำนวนหนึ่งชอบโดดเรียนเป็นประจำ พฤติกรรมนี้หากปล่อยไว้นาน อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมามากมาย เช่น เรียนไม่รู้เรื่อง ทำงานไม่ทันเพื่อน ขาดส่งงาน และสุดท้ายอาจสอบตก นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมการเล่นแบบ แล้วไปรวมกลุ่มกันกระทำการอันไม่เหมาะสม เช่น เล่นการพนัน สูบบุหรี่ เป็นต้น

การโดดเรียนเป็นประจำ เป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลให้นักเรียน เรียนไม่ทัน ทำให้การเรียนรู้ไม่ครบตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มมุทิตา ตระหนักในปัญหาเกิดขึ้นนี้ จึงรวมกลุ่มกันปรึกษาหารือ กับคุณครูที่ปรึกษา เพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการโดดเรียนดังกล่าว โดยร่วมกันคิด โครงการคุณธรรม เรื่อง วัยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียนขึ้นมา เพื่อลดพฤติกรรมโดดเรียนให้น้อยลง หรือขจัดปัญหาการโดดเรียนให้หมดไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการโดดเรียน
2. เพื่อลดพฤติกรรมโดดเรียนให้น้อยลง
3. เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบในการเข้าเรียนให้มากขึ้น
4. เพื่อศึกษาความคงคนของพฤติกรรมเข้าเรียน หลังจากใช้กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนนแก้ปัญหาการโดดเรียน

ปัญหา

นักเรียนโดดเรียน

สาเหตุของปัญหา

1. นักเรียนไม่ชอบวิชาที่จะเรียน
2. นักเรียนไม่ชอบครูผู้สอน
3. นักเรียนไม่ได้ทำ ชิ้นงาน/ภาระงาน ตามที่ครูผู้สอนสั่ง
4. นักเรียนมาเรียนแบบไม่มีเป้าหมายในชีวิต
5. นักเรียนขี้เกียจ

วิธีแก้ไขปัญห

กลุ่มมูทิตา แก้ไขปัญหาโดยใช้ “กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนน”

1. การสร้างกติการ่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เขียนอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า “ MOU การเข้าเรียน”
 2. MOU การเข้าเรียนการเข้าเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนกับผู้เรียนแต่ละคนจัดทำขึ้นเพื่อให้รับรู้ รับรอง และสัญญาต่อกันว่า จะปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือกติกาต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในใบ MOU การเข้าเรียน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะลงนาม มีพยานเป็นเพื่อนลงนามรับรองด้วย MOU การเข้าเรียน จัดทำขึ้นจำนวน 2 ฉบับ ต่างฝ่ายต่างเก็บไว้เป็นหลักฐาน
 3. การเช็คชื่อนักเรียนทุกคาบ
 4. การเสริมแรง เป็นสิ่งที่ผู้สอนกระทำต่อผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคล หรือกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน ภายหลังที่นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมการเข้าห้องเรียนให้เห็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรม การไม่โดดเรียนคงอยู่ หรือเพิ่มขึ้น ตัวเสริมแรงที่ใช้มีดังนี้
 - 4.1 การเสริมแรงทางสังคม เช่น การเป็นกันเองกับผู้เรียน การให้คำชม การเอาใจใส่ การแสดงท่าที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสกับนักเรียน เป็นต้น
 - 4.2 การให้คะแนนการการเข้าเรียน

เป้าหมายเชิงปริมาณ :

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 250 คน

เป้าหมายเชิงคุณภาพ :

ลดจำนวนนักเรียนที่ชอบโดดเรียน

เป้าหมายระยะสั้น : นักเรียนที่ชอบโดดเรียนลดลง ร้อยละ 80

เป้าหมายระยะยาว : นักเรียนที่ชอบโดดเรียนลดลง ร้อยละ 100

ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

ระยะเวลาในการทำโครงการ จำนวน 8 สัปดาห์ (เริ่มตั้งแต่ 3 กรกฎาคม – 30 กันยายน 2560)
ณ โรงเรียนหนองแขงวิทยา

ขอบเขตการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะด้านความรับผิดชอบ

หลักการ/พระราชดำรัส/พระราชดำริ/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

อิทธิบาท 4

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีดังนี้

1. ทฤษฎีการกระจ่างในค่านิยม (Values Clarification)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบกระทำ (Operant Conditioning Theory)
3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory)
4. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Moral Development Theory)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจโทษของการโตดเรียนมากขึ้น
2. นักเรียนโตดเรียนน้อยลง
3. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเข้าเรียนมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการจัดทำโครงการ เรื่อง วิทยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน ในครั้งนี้ กลุ่มมูทิตา ได้ศึกษาเอกสาร พระบรมราโชวาท คุณธรรม และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียนหนองแขวงวิทยา
2. พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
4. หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียนหนองแขวงวิทยา

โรงเรียนหนองแขวงวิทยา ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองแขงใต้ อำเภอนวนนิวาส จังหวัดสกลนคร รหัสไปรษณีย์ 47120 โทรศัพท์ 0-4275-6844 website [http:// : www.nwww.ac.th](http://www.nwww.ac.th)
email : school.nwww@gmail.com

มีเขตพื้นที่บริการประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองแขง บ้านศรีสว่าง บ้านดอนกลอย บ้านโพธิ์สว่าง บ้านนาบัว บ้านนาบัวพัฒนา บ้านรุ่งพนาไพร บ้านโคกก่องหนองแขง

ภาพรวมชุมชนในพื้นที่การบริหารมีสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้
โรงเรียนหนองแขงวิทยา ตั้งอยู่ในชุมชนระดับตำบล คือตำบลหนองแขง และหนองแขงใต้ อ.วานรนิวาส จ.สกลนคร อยู่ห่างจากอำเภอนวนนิวาสประมาณ 14 กม. อยู่ห่างจังหวัดสกลนคร ประมาณ 87 กม. ราษฎรที่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นบ้านชาวอีสานมีอาชีพทำนาและรับจ้าง นับถือศาสนา พุทธ และศาสนาคริสต์ เป็นบางส่วนรายได้ประมาณ 20,000 – 50,000 บาท / ปี การดำรงชีวิตเป็นแบบสังคมชนบท พื้นบ้าน ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ โรงเรียนจึงมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และให้บริการแก่ชุมชน เป็นส่วนใหญ่ในด้านบุคลากร สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ราษฎรในชุมชนแห่งนี้เมื่อเสร็จภารกิจจากการทำนาแล้วมักจะอพยพไปทำงานรับจ้าง ตัดอ้อย กรีดยาง ในต่างจังหวัด มีผลทำให้บุตรหลานที่มาศึกษาเล่าเรียน ต้องขาดโรงเรียน หรือต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน การเดินทางมาติดต่อกับโรงเรียนจะใช้ รถจักรยานยนต์ และรถรับส่งนักเรียน เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากไม่มีรถโดยสารประจำทางสำหรับบางหมู่บ้าน จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ค่านิยมที่สำคัญของชุมชน ต้องรอรับการบริการจากโรงเรียนได้แก่ เครื่องแบบนักเรียน ทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียนจากเงินอุดหนุนและเงินปัจจัยพื้นฐาน เป็นส่วนใหญ่

ปัจจุบันโรงเรียนหนองแขงวิทยาเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เปิดทำการสอน 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2560 มีนักเรียนจำนวน 250 คน มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 28 คน (แผนปฏิบัติการโรงเรียนหนองแขงวิทยา. 2560 : 1-4)

พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมความรับผิดชอบมีดังนี้

1. พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่ 16 กรกฎาคม 2519

สำคัญที่สุด ต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “ความรับผิดชอบ” ให้ถูกต้อง ขอให้เข้าใจว่า “รับผิดชอบ” ไม่ใช่การรับโทษหรือถูกลงโทษ “รับผิดชอบ” ไม่ใช่รางวัลหรือคำชมเชย การรู้จักรับผิดชอบ หรือยอมรับว่าอะไรผิดพลาดเสียหาย และเสียหายเพราะอะไร เพียงใดนั้น มีประโยชน์ทำให้บุคคลรู้จักพิจารณาตนเอง ยอมรับความผิดของตนเองโดยใจจริงเป็นทางที่จะช่วยแก้ไขความผิดได้ และให้รู้ว่าจะต้องปฏิบัติแก้ไขใหม่ ส่วนการรู้จักรับชอบหรือรู้ว่าอะไรถูก อันได้แก่ถูกตามความมุ่งหมายถูกตามหลักวิชา ถูกตามวิธีการนั้น มีประโยชน์ทำให้ทราบแจ้งว่าจะทำงานให้เสร็จสมบูรณ์ได้อย่างไร จักได้ถือปฏิบัติต่อไปความรับผิดชอบ คือ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ จะหลีกเลี่ยงละเลย ไม่ได้

2. พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 9 กรกฎาคม 2524

การที่ได้อุตสาหะศึกษาค้นคว้าวิชาการจนถึงขั้นสูงอย่างนี้ เท่ากับแต่ละคนได้สร้างสมกำลังอันแรงกล้าขึ้นไว้ในตัว คือกำลังแห่งความรู้ กำลังแห่งความรู้นี้เป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ที่จะส่งเสริมให้ปฏิบัติการต่างๆ ได้ดีขึ้นมากขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สามารถสร้างสรรค์สะสมผลประโยชน์สำหรับตัวได้มากมาย ทั้งในทางที่ถูกและทางที่ผิด ถ้าใช้กำลังไปในทางที่ถูกต้อง ก็ได้รับผลดี ที่เป็นประโยชน์แท้จริงอันพึงประสงค์ ถ้าใช้ไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ก็ได้รับผลร้าย เป็นความเสียหายทั้งแก่ตนเองและแก่ผู้อื่น ผู้มีกำลังความรู้ความสามารถสูง จึงต้องวินิจฉัยให้ออกว่าควรจะใช้กำลังของตนไปในทางใด และสิ่งที่เรียกว่าประโยชน์ มิใช่ประโยชน์นั้น เป็นอย่างไร จักได้สามารถควบคุมการใช้กำลังของตนให้เหมาะสมเพียงตรงได้ การวินิจฉัยและควบคุมการใช้กำลังโดยถูกต้องดังนี้ เป็นหน้าที่อย่างสำคัญยิ่งของผู้มีกำลังความรู้ทุกคน ยิ่งรู้สูงรู้มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบมากและสูงขึ้นเท่านั้น จึงจะสร้างสรรค์ความเจริญ ความดีงาม และความมั่นคงผาสุกได้สำเร็จดังที่คาดหวัง

3. พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 10 กรกฎาคม 2524

ความรับผิดชอบดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่ามีประเด็นสำคัญอยู่ 3 ข้อ ข้อแรก จะต้องระวังตั้งใจใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว ให้ได้ทั้งประโยชน์ตน ทั้งประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกันนั้นก็ต้องคอยป้องกันและแก้ไขอยู่ตลอดเวลา มิให้ความเสียหายเกิดขึ้น และข้อสาม ซึ่งเป็นข้อสำคัญอย่างยิ่งจะต้องพยายามสร้างเสริมกำลังนั้นให้หนักแน่นมั่นคง และทวีขึ้น ซึ่งมีทางทำได้หลายทาง ทางที่เหมาะสมอย่างหนึ่งก็โดยพยายามทำประโยชน์ เสียสละเพื่อผู้อื่นและส่วนรวมให้มากขึ้น การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละอย่างนั้น ยิ่งกระทำความเท่าใด จะช่วยให้เกิดความสามารถและความเชี่ยวชาญขึ้นเท่านั้น ทั้งเมื่อเคยชินกับการประพฤติปฏิบัติความดีแล้ว ก็จะสามารถป้องกันความชั่วและความเสื่อมเสียทั้งปวงได้อย่างดีที่สุดด้วย จึงขอให้บัณฑิตทั้งปวงนำไปพิจารณาใคร่ครวญดูให้เห็นชัด เพื่อประโยชน์ในกาลภายหน้าของตน ๆ

4. พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 11 กรกฎาคม 2524

การเสียสละทำงานทำดีเพื่อการสร้างสรรค์ ด้วยความรับผิดชอบเต็มทีนั้นช่วยให้ผู้ปฏิบัติได้รับผลดีอย่างหนึ่ง คือมีศรัทธาเชื่อถือ และนิยมยกย่องอย่างกว้างขวาง บุคคลเหล่านั้นเมื่อศรัทธาเชื่อถือในตัวผู้ปฏิบัติดีแล้ว ย่อมจะรับเอาความคิดจิตใจของผู้ปฏิบัติดี ที่นิยมยึดมั่นในความดี เข้าไว้ด้วยแล้วนำมาปฏิบัติชอบปฏิบัติดีด้วยตนเอง ดังนี้ ก็จะมีผู้ที่ศรัทธาในความดีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เมื่อคนส่วนใหญ่มีศรัทธาความเชื่อมั่นในคุณความดีร่วมกันและเสมอกันแล้ว ก็จะเป็นความสามัคคีปรองดองเป็นปึกแผ่นขึ้น ความสามัคคีเป็นปึกแผ่นนี้คือกำลังอันแข็งแกร่งที่สุดในแผ่นดิน ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะบันดาลให้คนในชาติมีสมานฉันท์ มุ่งมั่นที่จะรวมกำลังกันสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคงของบ้านเมือง ให้สมบูรณ์บริบูรณ์ขึ้นทุกสถาน

5. พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร แก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 12 กรกฎาคม 2529

งานสิ่งใดสาขาใดที่ท่านจะออกไปปฏิบัตินั้น ไม่มีสักสิ่งเดียวที่จะสำเร็จสมบูรณ์ได้ในตัวเอง หากจะต้องเกี่ยวเนื่องถึงงานอื่น ๆ อีกหลายด้าน ทั้งนี้เพราะงานต่าง ๆ นั้น เมื่อพิจารณาดูแล้วจะเห็นว่า แท้จริงย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมเกื้อกูลกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ และย่อมประกอบกันเข้าเป็นงานส่วนรวมอันเดียวกันของบ้านเมืองด้วย ดังนั้นงานแต่ละชิ้นแต่ละส่วน จึงต้องปฏิบัติให้ประสานสอดคล้องกัน ทั้งให้สำเร็จและให้พัฒนาไปพร้อมๆ กัน โดยเท่าเทียมกัน เพื่อมิให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหยุดชะงักและพาให้ส่วนรวมรวนเร ล้าช้าไปทั้ง กระบวน. ท่านทั้งหลายควรจักได้เตรียมตัวเตรียมใจให้พร้อม ที่จะปฏิบัติงานประสานกับบุคคลอื่นฝ่ายอื่นอย่างซื่อสัตย์และฉลาดเหมาะสม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. ความหมายของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ ตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า Responsibility อันเนื่องจากศัพท์ 2 คำ คือ Response กับ Ability (สุโท เจริญสุข .2528:45) ทั้งนี้ผู้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้อย่างสอดคล้องกันว่า หมายถึงคุณลักษณะของบุคคลซึ่งแสดงออกโดยมีความสนใจ เอาใจใส่ตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร พยายาม อดทนต่ออุปสรรคใดๆที่ขัดข้อง มีการวางแผนงานอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ขวัญฤดี ขำซ่อนสัตย์. 2542: 21 และ อมรรวรรณ แก้วผ่อง .2542 :65) รวมถึงให้ความสำคัญที่จะกระทำตามสิ่งที่ตนเอง ได้เคยพูดหรือให้คำมั่นสัญญาไว้ (อนุวัติ คุณแก้ว .2538: 51) อีกทั้งมีความซื่อสัตย์ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง (ยินดีศรีศักดิ์หิรัญ .2542:40) ยอมรับผลกระทำของตนด้วยความเต็มใจโดยรับทั้งความผิดและความชอบจากการกระทำนั้น ๆ (ปรียาชัยนิยม . 2542:9) ถึงแม้ว่าผลที่ปรากฏออกมา จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ยอมรับผลนั้นด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งมุ่งมั่นพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น (นิคม ชนะไพฑูรณย์. 2535 : 17 และ สุทธิพงศ์ บุญผดุง. 2541: 22) ทั้งนี้ความรับผิดชอบจะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนให้บุคคล ปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมจรรยาและตามกฎเกณฑ์ของสังคม แม้ว่าจะไม่มีการใช้อำนาจ ในการบังคับควบคุมก็ตาม (ลักษณะสะแกคุ้ม . 2543:34)

2. ประเภทของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ(อมรรวรรณ แก้วผ่อง 2542: 65-67; อ้างอิงจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2524 : 22-23) พิจิตรา พงษ์จินดากร(รุ่งทิwa กันหาทิพย์.2543 : 141-146 ; อ้างอิงจาก พิจิตราพงษ์จินดา .2525: 141-146) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบตามลักษณะความหมายไว้อย่างสอดคล้องดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึงการรับรู้ฐานะและบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งจะต้องดำรงตนอยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตนเองได้ โดยที่บุคคลควรที่จะวิเคราะห์และแยกแยะว่าสิ่งใดถูกหรือผิด เหมาะสมหรือไม่ และมีความสามารถที่จะเลือกตัดสินใจในการเป็นที่ยอมรับของสังคมความรับผิดชอบต่อตนเองแบ่งได้เป็น

2.1.1 ความรับผิดชอบในด้านการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง คือ สามารถเอาใจใส่และระมัดระวังสุขภาพอนามัยของตนเอง ให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ

2.1.2 ความรับผิดชอบในการหาเครื่องอุปโภคบริโภค คือ สามารถจัดหาและดูแลเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ในสภาพที่สามารถใช้งานได้เหมาะสม

2.1.3 ความรับผิดชอบในด้านสติปัญญาและความสามารถ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนใฝ่หาความรู้ต่าง ๆ การฝึกฝนตนเองในด้านประสบการณ์ต่างๆ

2.1.4 ความรับผิดชอบในด้านความประพฤติ คือ รู้จักประพฤติให้เหมาะสม เป็นผู้ระเบียบวินัย ดำรงตนให้อยู่ในคุณธรรม จริยธรรม

2.1.5 ความรับผิดชอบในด้านมนุษยสัมพันธ์ คือ รู้จักที่จะปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม

2.1.6 ความรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจส่วนตัว คือ รู้จักวางแผนและประมาณการใช้จ่ายของตนโดยยึดหลักการประหยัดและอดออม

2.1.7 ความรับผิดชอบเรื่องการทำงาน คือ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจใดก็ต้องทำให้เรียบร้อยภายในเวลาที่กำหนด

2.1.8 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน คือ ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งผลดี หรือในด้านที่เกิดผลเสีย

2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระและหน้าที่ของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกด้วย เหตุที่บุคคลทุกคนเป็นส่วนประกอบของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมขนาดเล็กจนถึงสังคมขนาดใหญ่ ได้แก่ ครอบครัว ชั้นเรียน สถานศึกษา ชุมชน และประเทศชาติตามลำดับ ดังนั้น การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมต้องส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมไม่มากก็น้อย เมื่อบุคคลทุกคนมีภาระหน้าที่ที่จะเกี่ยวพันกับสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ บุคคลจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบต้องปฏิบัติต่อสังคม 5 ประการดังนี้

2.2.1 ความรับผิดชอบต่อ บิดามารดาและครอบครัว ได้แก่ ให้ความเคารพและเชื่อฟัง ช่วยเหลือการทำงานให้เต็มความสามารถ ในแต่ละโอกาสอันสมควร ประพฤติตนเป็นคนดีตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว และช่วยกันรักษาและเชิดชูชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

2.2.2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ได้แก่ การให้ความรักแก่เพื่อน เปรียบเสมือนพี่น้องของตน ตักเตือนเมื่อเพื่อนกระทำผิด คอยแนะนำให้เพื่อนกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ช่วยเพื่อนอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ไม่เอารัดเอาเปรียบ ให้อภัยในกรณีที่เกิดความผิดพลาดหรือบาดหมางกัน ใช้ถ้อยคำสุภาพต่อกันด้วยความอ่อนโยน

2.2.3 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ครูอาจารย์ ได้แก่ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่หนีเรียน เคารพและเชื่อฟังครูอาจารย์ ช่วยเหลือกิจกรรมงานของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รักษาความสะอาด ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของสถานศึกษา รักษาและสร้างชื่อเสียงเกียรติยศของสถานศึกษา

2.2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ได้แก่ เคารพและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือภายในชุมชนของตน ช่วยรักษาสาธารณสมบัติและให้ความร่วมมือในการทำงาน เพื่อพัฒนาชุมชนไม่ละเลยต่อพลเมืองดี

2.2.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ได้แก่ ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบต่าง ๆ ของสังคมรักษาสาธารณสมบัติของชาติให้ความร่วมมือ และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของชาติ

จงรักภักดีต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รักษาความสามัคคีของคนในชาติ ดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทย

3. ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติที่ดีอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝัง ให้แก่เด็กและเยาวชนไทย นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร มีมานะอดสาหะและความเสียสละ อันเป็นคุณลักษณะของพลเมืองดี (จันทรา พวงยอด:2543: 15; อ้างอิงจากกรมศาสนา 2525: ไม่ปรากฏหน้า) ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยและการกระทำที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และกฎเกณฑ์ข้อบังคับของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา อีกทั้งคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วมมากกว่าการฉวยโอกาสเพื่อตนเอง ความรับผิดชอบจะเป็นกลไกที่สำคัญ ในการผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ มีความเคารพสิทธิของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริตซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในสังคม สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (สุคนธ์ เจริญกลาง . 2535 : 28) หากสมาชิกทุกคนในสังคมเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ปัญหาความวุ่นวายต่าง ๆ ที่สังคมกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน คงไม่เกิดขึ้นดังที่ สันญา วิวัฒน์ กล่าวไว้ว่า สังคมจะขาดความสงบสุขเนื่องจากมีบุคคลส่วนหนึ่งของสังคม เป็นผู้ที่ขาดคุณลักษณะของความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ ความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง และลดความต้องการที่จะพึ่งพาผู้อื่นให้น้อยลง

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

1. อริยสัจ4 เป็นพื้นฐานของการตั้งเจตยในการทำโครงการประกอบด้วย

ทุกข์	ปัญหา	สิ่งที่ทำให้เราเห็นปัญหาคืออะไร
สมุทัย	สาเหตุ	สาเหตุของปัญหาคืออะไร
นิโรธ	วิธีการแก้ปัญหา	วิธีการที่เราจะแก้ปัญหานี้อย่างไร
มรรค	การปฏิบัติแก้ปัญหา	การลงมือปฏิบัตินี้จะแก้ปัญหาแบบใด

2. ไตรสิกขา กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนาโครงการ ประกอบด้วย

ศีล	การอบรมควบคุมกาย วาจา ใจ พุทธ ทำดี ดำรงชีวิตที่ดี
สมาธิ	การฝึกอบรมให้มีความคิดแน่วแน่ ปลอดโปร่งตั้งใจความเพียรการระลึกรู้จิตใจแน
ปัญญา	การฝึกอบรมให้เกิดความรู้สูงสุดความเห็นที่ตรงตามความดำรินึกคิดในทางที่ชอบ

ปัญญาเกิดได้ 3 ทาง คือ ฟัง คิด พิจารณาใคร่ครว

3. आयตนะ 6 แนวทางเกิดปัญหาในโครงการ ประกอบด้วย

ตา-รูป	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้
หู-เสียง	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้
จมูก-กลิ่น	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้
ลิ้น-รส	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้
กาย-สัมผัส	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้
ใจ-อารมณ์	รู้สึก	จำ	คิด	รับรู้

4. อิทธิบาท4 สิ่งที่ยึดเหนี่ยวให้ทำงานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

ฉันทะ	พอใจ	พอใจกับงานที่อยากทำ
วิริยะ	ตั้งใจ	ตั้งใจกับงานที่ได้รับ
จิตตะ	ใส่ใจ	ใส่ใจกับการกระทำ
วิมังสะ	มั่นใจ	มั่นใจกับงานที่จะทำให้สำเร็จ

5. ธรรมที่แสดงลักษณะสาเหตุของปัญหา

5.1 ขันติ คือ ความอดทน ความสามารถที่จำทนต่อความลำบาก มีจิตใจเข้มแข็งจำทำแต่ความดี และสามารถควบคุมตัวเองมิให้ทำชั่ว อันได้แก่ ความอดทนต่อความยากลำบาก

5.2 โสรัจจะ คือความสงบเสถียร ธรรมอันทำให้งาม ปฏิบัติตนให้ดีงามไม่ได้ตอบสนองทั้งกาย วาจา ใจ

5.3 พรหมวิหาร4 คือ คุณสมบัติประจำใจประกอบด้วย

เมตตา	รักใคร่ ปรารถนาดีต่อทุกคน
กรุณา	คิดช่วยเหลือเกื้อกูลตามความสามารถ
มุทิตา	พลอยยินดีเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จ
อุเบกขา	วางตัวอย่างเป็นกลางอย่างเที่ยงธรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีดังนี้

1. ทฤษฎีการกระจ่างในค่านิยม (Values Clarification)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 111-132) ได้เสนอการจัดการเรียนรู้ โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง ไว้ดังนี้

ค่านิยม คือ ความรู้สึกหรือความเชื่อของบุคคลที่เชื่อว่าสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือ น่ากระทำ และยึดเป็นหลักประจำใจ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจ เลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

กระทำค่านิยมให้กระจ่าง เป็นกระบวนการทำให้บุคคล ได้ตรวจสอบสิ่งที่เขาเห็นคุณค่า ขึ้นอยู่กับ ตัวบุคคลนั้นเลือกสรรด้วยตัวของเขาเอง เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม การทำให้ค่านิยมให้ กระจ่าง มีแนวคิดส่งเสริมให้ครูเปลี่ยนแนวการสอนแบบเดิม ที่คอยป้อนคำตอบให้แก่ผู้เรียน ด้วยการอบรมสั่ง สอน มาเป็นการสอนที่สร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเข้าใจในคุณค่าต่างๆ ด้วยตัวเขาเอง ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ที่จะ ช่วยให้ผู้เรียน ได้พิจารณาค่านิยมที่เขาเลือกด้วยตัวเอง ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยการทำค่านิยมให้กระจ่าง สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นนำ นำเข้าสู่บทเรียน
2. ขั้นสอน
 - การเลือกค่านิยมอย่างอิสระ
 - เลือกแนวทางปฏิบัติด้วยตนเอง
 - การพยากรณ์
 - อภิปรายกลุ่ม
 - การยึดมั่นค่านิยม
 - การแสดงค่านิยม
 - กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตน
3. ขั้นสรุป สรุปค่านิยมที่ยอมรับ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2543 : 401) กล่าวถึง การกระจ่างในค่านิยมของ แรทส์ (Rath,1966) ว่า เป็นการช่วยให้ผู้เรียน ใช้กระบวนการกระจ่างนิยม 7 ประการ เป็นเกณฑ์การเลือกค่านิยมใหม่ที่กำลังเข้ามา เป็นหลักการในชีวิตของตน เกณฑ์ 7 ประการ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในค่านิยม มีดังนี้

1. การเลือกเป็นการเลือกอย่างอิสระไม่มีการบังคับ
2. การเลือกจากตัวเลือกหลายๆอย่าง
3. การเลือกหลังจากได้พิจารณาผลตามมาหรือผลสืบเนื่องของทางเลือกแต่ละอย่าง
4. การให้คุณค่าและเหตุผลที่เลือก มีความรู้สึกภูมิใจและพอใจในสิ่งที่เลือก
5. ประกาศยืนยันการตัดสินใจเลือก ของตนอย่างเปิดเผย เมื่อมีโอกาส

6. การกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามที่ตนตัดสินใจ

7. มีการแสดงพฤติกรรมซ้ำ

กรมวิชาการ (2544 : 174) กล่าวว่า วิธีการปลูกฝังจริยธรรม ด้วยการกระจำนาคำนิยม จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจำนาคำนิยมในความคิด ทศนคติ ในพฤติกรรม และในความรู้สึกของตนเอง หน้าที่ของครูในการปลูกฝังค่านิยม คือ การชี้แนะหรือจัดการให้นักเรียนเกิดการถุกคิดขึ้นมว่าความเชื่อของตนต่อสิ่งหนึ่ง ๆ นั้นเป็นไปตามเกณฑ์ 7 ประการ ต่อไปนี้หรือไม่

1. เกิดการเลือกของตนอย่างอิสระหรือไม่
2. ได้พิจารณาทางเลือกอื่นๆหรือไม่
3. ได้พิจารณาทางเลือกต่างๆหรือไม่
4. มีความภูมิใจหรือยินดีสิ่งทีตนเลือกหรือไม่
5. จะยืนยันการตัดสินใจเลือก ของตนเองอย่างเปิดเผยหรือไม่
6. จะทำตามทีตนตัดสินใจหรือไม่
7. จะกระทำซ้ำอีกหรือไม่

2. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไข (Conditioning Theory)

2.1 ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบอัตโนมัติ (Classical Conditioning) ของพาฟลอฟ (Pavlov)

พาฟลอฟ (Pavlov) ได้ทำการทดลองให้สุนัขน้ำลายไหลด้วยเสียงกระดิ่ง โดยธรรมชาติแล้วสุนัขจะไม่มีน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง แต่พาฟลอฟได้นำเอาผงเนื้ออบมาเป็นสิ่งเร้าคู่กับเสียงกระดิ่ง ผงเนื้ออบถือเป็นสิ่งเร้าตามธรรมชาติ (Unconditioned stimulus) ทำให้สุนัขน้ำลายไหลได้ เขาใช้สิ่งเร้าคู่กันหลาย ๆ ครั้ง แล้วตัดสิ่งเร้าตามธรรมชาติออกเหลือแต่เสียงกระดิ่ง ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข ปรากฏว่า สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งอย่างเดียว สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของสุนัขเกิดจากการรู้จักเชื่อมโยงระหว่างเสียงกระดิ่ง ผงเนื้ออบ และพฤติกรรมน้ำลายไหล

พาฟลอฟจึงสรุปว่า การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข (conditioned stimulus)

หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. การนำความต้องการทางธรรมชาติของผู้เรียนมาใช้เป็นสิ่งเร้า สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น ถ้าเด็กชอบตุ๊กตาสัตว์ ครูควรสอนให้เด็กอ่านและเขียนชื่อสัตว์ต่าง ๆ โดยให้ตุ๊กตาสัตว์เป็นรางวัล
2. การจะสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใด อาจใช้วิธีเสนอสิ่งที่จะสอนไปพร้อม ๆ กับสิ่งเร้าที่ผู้เรียนชอบตามธรรมชาติ เช่น เด็กชอบฟังนิทาน ครูก็ให้เด็กเขียนคำศัพท์ที่ใช้ในนิทานไปพร้อม ๆ กับการเล่านิทาน
3. การนำเรื่องที่เคยสอนไปแล้วมาสอนใหม่ สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้

4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง และมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น เพราะมีการถ่ายโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่

5. การเสนอสิ่งเร้าให้ชัดเจนในการสอน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และตอบสนองได้ชัดเจนขึ้น

6. หากต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใด ควรมีการใช้สิ่งเร้าหลายแบบ แต่ต้องมีสิ่งเร้าที่มีการตอบสนองโดยไม่มีเงื่อนไขควบคู่อยู่ด้วย เช่น ถ้าครูต้องการให้ผู้เรียนเข้าห้องเรียนตรงเวลา และครูรู้ว่าผู้เรียนต้องการรู้คะแนนสอบของตน ครูอาจตั้งเงื่อนไขว่า จะมีการบอกคะแนนสอบก่อนเรียน หรือจะมีการสอบย่อยเรื่องที่เรียนไปแล้วในตอนต้นชั่วโมงทุกครั้ง ผู้เรียนจะตอบสนองโดยเข้าเรียนตรงเวลา แต่เงื่อนไขนี้ครูต้องทำอย่างสม่ำเสมอ และมีเหตุผล ถ้าทำไม่สม่ำเสมอ อาจเกิดการลดภาวะได้ คือพฤติกรรมการเข้าเรียนตรงเวลา อาจลดลง อย่างไรก็ตาม ตามกฎการฟื้นคืนสภาพ พฤติกรรมการเข้าเรียนตรงเวลาที่ลดลง สามารถเกิดขึ้นได้อีก นอกจากนั้นตามกฎแห่งการถ่ายโยงการเรียนรู้ พฤติกรรมตอบสนองคือการเข้าเรียนตรงเวลา สามารถถ่ายโยงไปสถานการณ์อื่นได้ เช่น ผู้เรียนอาจเข้าเรียนในวิชาอื่นที่ครูผู้สอนด้วยก็ได้

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Moral Development Theory)

โคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969 : 391 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2523 : 52-54) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และพบความจริงว่า การพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์นั้น ไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี ยังเชื่อว่าการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น จะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดียวกัน

โคลเบอร์กแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ อายุประมาณ 2-7 ขวบ เป็นขั้นที่กระทำอะไรลงไป ก็คิดถึงตัวเองเป็นหลัก เชื่อฟังผู้มีอำนาจทางกายสูงกว่าความรู้สึก กลัวที่จะถูกลงโทษทางกาย เป็นตัวกระตุ้นให้ทำหรือไม่ให้ทำอะไร ตนเองมองตนเองว่าเหมือนกับอยู่ใต้อิทธิพลของผู้อื่น การกระทำต่าง ๆ จะถูกตัดสินสืบเนื่องมาจากกายภาพ

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล อายุประมาณ 7-10 ขวบ เป็นขั้นที่จะทำอะไรลงไปก็เริ่มคิดถึงคนอื่นขึ้นมาบ้าง แต่ก็ไปเพื่อหวังที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนจากคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเท่านั้น และจะไม่คิดถึงความต้องการของคนอื่นเลย ถ้าหากตนไม่คิดว่าตนจะได้รับประโยชน์จากเขาในปริมาณที่พอใจ การตัดสินปัญหาทางจริยธรรมจะกระทำโดยคำนึงวัตถุ หรือกายภาพเป็นหลัก

ขั้นที่ 3 หลักการทำสิ่งที่คนอื่นคิดว่าดี อายุประมาณ 10-13 ปี เป็นขั้นที่เริ่มเอาความรู้สึก หรือความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้อื่นเข้ามาพิจารณา ก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไปก็ต้องคิดแล้วว่า สิ่งนั้นจะไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หากแต่นำความชื่นชอบมาให้แรงจูงใจที่จะให้ประพฤติดีในขั้นนี้ คือการได้เป็นคนดี มีคนยอมรับความรู้สึกทางจิตใจเข้ามามีบทบาทสำคัญ การกำหนดแนวทางความประพฤติ จึงเป็นเรื่องของการทำตาม

คนส่วนมากพฤติกรรมของคนในขั้นนี้ จะเป็นไปตามข้อตกลงต่าง ๆ ที่เหมาะสมของกลุ่มคนที่เขาอยู่ร่วมด้วย อย่างเหนียวแน่น จะไม่มีการทำอะไรตามใจตนเองโดยไม่คิดถึงผู้อื่น เพราะเขาเข้าใจว่าการทำตามเสียงส่วนใหญ่ เป็นการกระทำของคนดี

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่สังคม อายุประมาณ 13-16 ปี เป็นขั้นที่หันเข้าหากฎเกณฑ์ กฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนในสังคม เป็นเครื่องนำทางความประพฤติแทนการกระทำอะไรตามคนหมู่มาก เพื่อให้เป็นที่ยอมรับตนจะเริ่มคิดว่าความมีเกียรติยศและความเป็นคนที่น่าเคารพนับถือ นั้น น่าจะมาจากการรักษา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ความประพฤติของคนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้จึงเป็นไปเพื่อรักษาสังคมเป็นสำคัญ

ขั้นที่ 5 หลักการเคารพตนเองหรือการกระทำตามสัญญา อายุประมาณ 16-25 ปี เป็นขั้นที่เริ่ม เห็นความสำคัญของกฎหมาย สัญญาประชาคมกฎหมายต่าง ๆ ถูกรับว่าเป็นระบบการปกครองเลยทีเดียว สิ่งใดที่ถือว่าถูกต้องดีงามสิ่งนั้น ต้องเป็นสิ่งที่สังคมทั้งหมดกระทำ คนที่มีจริยธรรมอยู่ในระดับนี้ จะถือว่าไม่มีความสมบูรณ์ถึงที่สุดในกฎหมาย สังคมสามารถเปลี่ยนแปลงมาตรฐานต่าง ๆ ได้ ถ้าแต่ละบุคคลเห็นพ้อง ต้องกัน ที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงนั้นว่าสิ่งที่ถือว่าถูกต้อง จะช่วยให้คนส่วนมากเป็นคนดี จะเป็นเรื่องของ ข้อตกลงระหว่างบุคคล

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล อายุประมาณ 25 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ทางจริยธรรมที่เป็นอุดมคติสากล สิ่งที่ดีว่าถูกต้องจะเป็นเรื่องสำนึกของแต่ละบุคคล ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความคิด ที่ถูกต้องหรือเหมาะสมในการนำไปใช้กับทุกคนที่เรียกว่า หลักจริยธรรม ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ เป็นสิ่งที่เฉพาะเจาะจง

ตาราง 1 พัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ขวบ)	ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ขวบ)	
ขั้นที่ 3 หลักการทำสิ่งที่คนอื่นคิดว่าดี (10-13 ปี)	ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่สังคม (13-16 ปี)	
ขั้นที่ 5 หลักการเคารพตนเองหรือการกระทำตามสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

จากหลักการทางจริยธรรม 6 ขั้นนี้ โคลเบอร์กแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 คือระดับก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือการมุ่งที่จะหลบหลีก มีให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย

เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน
 ขั้นที่สอง การกระทำในสิ่งที่จะทำให้ความพอใจมาให้ตนเท่านั้น เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เขามาทำให้
 ฉัน ฉันมาทำให้เขา

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎหมายเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือ
 ทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มี
 ความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ในขั้นที่ 3 บุคคล
 ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อน ส่วนขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้สึกถึง
 บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎหมายต่าง ๆ ที่สังคม
 ของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎหมายเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิด หรือ
 ตรึกตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือ เห็น
 ความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตัวเองได้ ส่วนขั้นที่ 6
 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สึกละนอกเหนือจากกฎหมายเกณฑ์ของตน และการมีความยึดหยุ่นทาง
 จริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลาย ซึ่งเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับ หลัก
 พุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริ โอตตัปปะ ด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานโครงการ

ในการดำเนินงานโครงการคุณธรรม เรื่อง ้วยชนกลับใจ ไม่คิดโดดเรียน ของกลุ่มมูทิตา ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นวางแผนการดำเนินงาน
2. ขั้นตอนดำเนินงานตามแผน
3. ขั้นสรุปและประเมินผล
4. ขั้นนำเสนอผลการดำเนินงาน
5. ปัญหาและอุปสรรค
6. วิธีการแก้ไขปัญหา

ขั้นวางแผนการดำเนินงาน

มีขั้นตอนในการวางแผนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดปัญหา
2. วิเคราะห์สาเหตุ
3. ระดมความคิดหาวิธีการแก้ปัญหา
4. ปรึกษาครูที่ปรึกษาเพื่อขอคำชี้แนะในการทำโครงการ
5. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - 5.1 แบบฟอร์ม MOUการเข้าเรียน
 - 5.2 แบบบันทึกการสอน (ใช้แบบบันทึกการสอนที่ฝ่ายวิชาการจัดทำอยู่แล้ว)
 - 5.3 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ
6. จัดทำแผนปฏิบัติการแก้ปัญหาคัดเรียน โดยใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน

ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 3 กรกฎาคม 2560 ถึง 30 กันยายน 2560 รวม 12 สัปดาห์

ดังตาราง 2

ตาราง 2 แผนปฏิบัติการแก้ปัญหาการโดดเรียนของนักเรียน โดยใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน

สัปดาห์ที่	รายการกิจกรรม	หมายเหตุ
ก่อนเริ่มเก็บข้อมูล 1 สัปดาห์	1. สำรวจและวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล 2. ประชาสัมพันธ์ กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน 3. สร้างกติการ่วมกันระหว่างกลุ่มมุทิตากับนักเรียน คือ ในหนึ่งสัปดาห์ ถ้านักเรียนมาเรียนทุกวันทุกคาบ จะได้รับคุปองแลกคะแนน 1 ใบ มูลค่า 10 คะแนน แต่ถ้าโดดเรียน แม้เพียงคาบเดียวจะหมดสิทธิ์ในการได้รับคุปองแลกคะแนน ระยะเวลาเก็บข้อมูล 7 สัปดาห์ (70 คะแนน) 4. ชี้แจงเกณฑ์และวิธีวัดและประเมินพฤติกรรมที่ไม่โดดเรียนทำ 5. ขอความร่วมมือกับคณะครูทุกท่าน 6. นักเรียนลงนามใน MOU การเข้าเรียน	ในกรณีที่นักเรียนคนใด ไม่ได้เข้าเรียนในสัปดาห์นี้ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกันนี้ นอกเวลาเรียน โดยให้แล้วเสร็จก่อนถึงสัปดาห์ต่อไป
1 – 7	1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ 2. ครูให้การเสริมแรงในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโอกาสและความเหมาะสม 3. แจกคุปองแลกคะแนน ตามเงื่อนไขใน MOU การเข้าเรียน 4. กำกับ ติดตาม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการโดดเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล	
8-12	1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ 2. ครูให้การเสริมแรงในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามโอกาสและความเหมาะสม 3. กำกับ ติดตาม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ พฤติกรรมการโดดเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล 4. แจกแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจข้อเสียของการโดดเรียน 5. ประเมินพฤติกรรมการณ์การโดดเรียน 6. มอบเกียรติบัตรนักเรียนที่ ไม่โดดเรียน ไม่ล่า	

	ไม่มาสาย	
--	----------	--

ขั้นตอนการตามแผน

กลุ่มผู้ติดตามดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ในตาราง 2 โดยกำหนดการต่าง ๆ มีการยืดหยุ่นบ้างเล็กน้อย ในช่วงเก็บข้อมูล

สัปดาห์ที่ 1-7 ครูดำเนินการสอนตามปกติ พร้อมสังเกตพฤติกรรมการโตดเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล และทำการบันทึกหลักฐานทันทีหลังเรียนเสร็จแต่ละครั้ง ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของการโตดเรียน และให้การเสริมแรงทางสังคมตามเหมาะสม แจกคู่มือแลกคะแนนตามเงื่อนไขใน MOU การเข้าเรียน

สัปดาห์ที่ 8-12 ถอนการแจกคู่มือแลกคะแนน คงให้เฉพาะการเสริมแรงทางสังคม เช่น คำชมเชย คำชื่นชม

ขั้นสรุปและประเมินผล

ทำการประเมินพฤติกรรมการเข้าเรียน/โตดเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้การสังเกต และจากข้อมูลบันทึกหลังการสอนที่ได้เก็บรวบรวมไว้ในแต่ละครั้ง ที่เข้าสอน สามารถสรุปผลได้ดัง ตาราง 3 และ ตาราง 4

ตาราง 3 พฤติกรรมการเข้าเรียน/โดดเรียนของนักเรียน ระยะเวลา 8 สัปดาห์

ชั้น	จำนวนนักเรียนทั้งหมด	พฤติกรรม 1 สัปดาห์ ก่อนใช้ กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน		พฤติกรรมหลังใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน																หมายเหตุ
				สัปดาห์ 1		สัปดาห์ 2		สัปดาห์ 3		สัปดาห์ 4		สัปดาห์ 5		สัปดาห์ 6		สัปดาห์ที่ 7		สัปดาห์ 8		
		เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	
ม. 1/1	26	23	3	24	2	24	2	25	1	26	-	26	-	26	-	26	-	26	-	
ม. ½	27	23	4	24	3	25	3	25	2	26	1	27	1	26	1	26	-	26	-	
ม. 2/1	26	24	2	24	2	25	2	26	-	26	-	26	-	26	-	26	-	26	1	
ม. 2/2	28	25	3	27	1	27	1	27	1	27	1	28	-	28	-	28	-	28	-	
ม. 3/1	23	16	7	18	5	18	5	21	2	22	1	22	1	22	1	22	1	22	1	
ม. 3/2	24	21	3	23	1	23	1	23	1	24	-	24	-	24	-	21	-	21	-	
ม. 4/1	31	24	7	29	4	30	2	29	2	30	1	30	1	30	1	30	1	30	1	
ม. 5/1	37	29	8	33	6	34	4	36	1	35	2	37	1	36	1	34	2	37	2	
ม. 6/1	28	23	5	28	1	28	-	28	-	28	-	28	-	28	-	28	-	28	-	
รวม	250	208	42	225	25	230	20	240	10	244	6	246	4	246	4	246	4	225	5	
ร้อยละ	100	83.20	16.80	90.00	10.00	92.00	8.00	96.00	4.00	97.60	2.40	98.40	1.60	98.40	1.60	98.40	1.60	90.00	2.00	

ตาราง 4 สรุปพฤติกรรมการโดดเรียนของนักเรียนหลังใช้ กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน

สัปดาห์ที่	จำนวนที่แสดงพฤติกรรม		ร้อยละของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรม		หมายเหตุ
	เข้าเรียน	โดดเรียน	เข้าเรียน	โดดเรียน	
สัปดาห์ก่อนเก็บข้อมูล	208	42	83.20	16.80	
1	225	25	90.00	10.00	
2	230	20	92.00	8.00	
3	240	10	96.00	4.00	
4	244	6	97.60	2.40	
5	246	4	98.40	1.60	
6	246	4	98.40	1.60	
7	246	4	98.40	1.60	
8	245	5	90.00	2.00	

จากตาราง 3 และ 4 จะเห็นได้ว่า ในสัปดาห์ก่อนหน้าที่จะมีการ ใช้กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนน แก้ปัญหา มาแก้ปัญหการโดดเรียนของนักเรียน มีนักเรียนเข้าเรียนทั้งหมด 208 คน คิดเป็นร้อยละ 83.20 โดดเรียน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 16.80 ของนักเรียนทั้งหมด หลังจากนั้น กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนน มาใช้กับนักเรียน จำนวน 7 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการโดดเรียนลดลง ตั้งแต่สัปดาห์แรก จนถึงสัปดาห์ที่ 7 ตามลำดับ ซึ่งในสัปดาห์ที่ 7 มีนักเรียนเข้าเรียน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 98.40 โดดเรียน เพียง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.60

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการโดดเรียนก่อนและหลัง การใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน มาแก้ปัญหการโดดเรียน พบว่า หลังใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน มาแก้ปัญห นักเรียนมีพฤติกรรม การโดดเรียนน้อยลงถึง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 90.48

นอกจากนี้ กลุ่มมุฑิตา ยังได้หาความคงทนหรือความยั่งยืน ของพฤติกรรมการเข้าเรียน หลังการใช้ กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนนมาแก้ปัญห ในสัปดาห์ที่ 8 โดยการถอนการให้คุปองแลกคะแนน พบว่า มีนักเรียน โดดเรียน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ชั้นนำเสนอผลการปฏิบัติงาน

1. สรุปรวบรวมข้อมูล
2. จัดพิมพ์รูปเล่มโครงการที่สมบูรณ์ เพื่อนำเสนอครูที่ปรึกษา และผู้บริหารโรงเรียน
3. นำเสนอผลการดำเนินโครงการ

ปัญหาและอุปสรรค

ในขณะที่เก็บข้อมูล มีบางคาบนักเรียนไปช่วยกิจกรรมของโรงเรียน แต่ไม่ได้แจ้งครูผู้สอนประจำวิชา ทำให้ครูบันทึกว่านักเรียนโดดเรียน

วิธีแก้ปัญหา

ขอความร่วมมือคุณครูที่จะให้นักเรียนไปช่วยงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ แจ้งขออนุญาตครูผู้สอนแต่ละวิชาให้ทราบก่อน

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

ในการดำเนินโครงการคุณธรรม เรื่อง ้วยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผลที่เกิดกับสมาชิก
2. ผลจากการดำเนินโครงการคุณธรรม
3. คุณธรรมอัตลักษณ์ที่ได้รับจากการทำโครงการ

ผลที่เกิดกับสมาชิกในกลุ่ม

โครงการคุณธรรม เรื่อง ้วยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน เป็นโครงการเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เรื่อง อิทธิบาท 4 และพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เรื่อง ความรับผิดชอบ และทฤษฎีการวางเงื่อนไข มาใช้แก้ไขปัญหานักเรียนโรงเรียนหนองแขวงวิทยา ที่ชอบโดดเรียนเป็นประจำ

ซึ่งในการดำเนินโครงการ เรื่อง ้วยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียนนี้ นักเรียนกลุ่ม มูทิตา จำนวน 50 คน ได้ระดมความคิดเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาคาดการณ์โดดเรียน มีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่กันทำตามความเหมาะสม มีการติดตามงานเป็นระยะ ๆ ตลอดจนร่วมกันสรุปผลการทำงาน คุณธรรมที่สมาชิกในกลุ่มได้รับ ได้แก่ ความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความมุ่งมั่น ความซื่อสัตย์ และความเสียสละ

ผลจากการดำเนินโครงการคุณธรรม

ผลจากการดำเนินโครงการ ้วยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน พบว่า นักเรียนโรงเรียนหนองแขวงวิทยามีความรู้ความเข้าใจในโทษของการโดดเรียน มีพฤติกรรมการโดดเรียนน้อยลง และมีความรับผิดชอบในการเข้าเรียนมากขึ้น

คุณธรรมอัตลักษณ์ที่ได้รับจากการทำโครงการ

โครงการคุณธรรม เรื่อง ้วยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน ส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียน เรื่อง ความรับผิดชอบ กับสมาชิกในกลุ่มมูทิตา และนักเรียนทั้งหมด ดังนี้

ความรับผิดชอบ ที่เกิดกับสมาชิกในกลุ่ม ที่ปรากฏ คือ ความรับผิดชอบในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น การสรุปนักเรียนเข้าเรียนโดดเรียนทุกวัน การแจกคู่มือ ความรับผิดชอบ ที่เกิดกับนักเรียนในโรงเรียน ที่ปรากฏ คือ ความรับผิดชอบในการเข้าเรียน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การดำเนินโครงการคุณธรรม เรื่อง ภัยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน ของกลุ่ม มุทิตา โรงเรียนหนองแขงวิทยา สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ
2. กลุ่มเป้าหมาย
3. สรุปผลการดำเนินโครงการ
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำโครงการคุณธรรมในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการโดดเรียน
2. เพื่อลดพฤติกรรมการโดดเรียนให้น้อยลง
3. เพื่อเสริมสร้างวินัยในการเข้าเรียนให้มากขึ้น
4. เพื่อศึกษาความคงคนของพฤติกรรมการเข้าเรียน หลังจากใช้กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนนแก้ปัญหาการโดดเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการดำเนินโครงการ เรื่อง ภัยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 โรงเรียนหนองแขงวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 250 คน

สรุปผลการดำเนินโครงการคุณธรรม

- เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาในการดำเนินโครงการคุณธรรม เรื่อง ภัยชนกลับใจ ไม่คิดโดดเรียน พบว่า
1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจโทษของการโดดเรียนมากขึ้น
 2. นักเรียนโดดเรียนน้อยลง
 3. นักเรียนมีวินัยในการเข้าเรียนมากขึ้น
 4. นักเรียนที่ได้รับการแก้ไขปัญหาการโดดเรียน โดยใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน มีความคงทนของพฤติกรรม

อภิปรายผล

จากการดำเนินโครงการคุณธรรม เรื่อง ้วยชนกลับใจ ไม่คิดโตเรียน ปรากฏว่า โครงการสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากสรุปผลการดำเนินโครงการ ข้อที่ 1 ที่พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจโทษของการโตเรียนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การได้รับคำชี้แนะจากครูผู้สอนถึงโทษของการโตเรียนอยู่เนื่อง ๆ
2. จากสรุปผลการดำเนินโครงการ ข้อที่ 2 ที่พบว่า นักเรียนโตเรียนน้อยลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้รับการเสริมแรงที่เหมาะสม
3. จากสรุปผลการดำเนินโครงการ ข้อที่ 3 ที่พบว่า นักเรียนมีวินัยในการเข้าเรียนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนตระหนักในคุณค่าและเห็นประโยชน์ของการเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. จากสรุปผลการดำเนินโครงการ ข้อที่ 4 ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการแก้ไขปัญหการโตเรียนโดยใช้กิจกรรม เข้าเรียนดีมีคะแนน หลังเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ มีการโตเรียนลดลง ไม่แตกต่างจากช่วงเวลาที่ใช้กิจกรรมเข้าเรียนดีมีคะแนนมาแก้ปัญหา แสดงว่านักเรียนมีความคงทนของพฤติกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนเกิดความเคยชินจากการได้รับการฝึกฝนตลอดระยะเวลา 7 สัปดาห์ ประกอบกับการตระหนักในคุณค่าประโยชน์ของการเข้าเรียน และเห็นโทษของการโตเรียนชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำโครงการคุณธรรมในครั้งต่อไป

1. ควรขยายระยะเวลาในการหาความคงทนของพฤติกรรมออกเป็น 4-5 สัปดาห์
2. ควรทำคู่มือแลกคะแนน ให้สะดวกในการใช้แลกคะแนนมากขึ้น เช่น คู่มือหนึ่งใบให้มีมูลค่า 1 คะแนน
3. จากการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ นักเรียนหลายคนในโรงเรียนหนองแวงวิทยากลุ่มเป้าหมายทุกคน พูดเป็นเสียงเดียวกันว่าชอบครู “ ผู้สอนที่ใจดี เป็นกันเองกับนักเรียน สอนเข้าใจง่าย สอนสนุกแต่มีสาระ มีอารมณ์ขัน คอยกำกับพฤติกรรมแต่ไม่ทำให้รู้สึกเครียด และเอาใจใส่นักเรียน”

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ, การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย ด้วยความ

รับผิดชอบและวินัยในตนเอง. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา, 2544.

สุรางค์ โค้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

ภาคผนวก

MOU การเข้าเรียน

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ข้าพเจ้า.....นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่.....

โรงเรียนหนองแขงวิทยา อำเภอดอนนาหว้า จังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2560 ขอทำ MOU การเข้าเรียนไว้กับ นางสาวศุภางค์ พิมพ์นาจ ประธานกลุ่มมุฑิตา ว่า จะเข้าเรียนทุกคาบ ตามตารางเรียนที่กำหนด และหากในหนึ่งอาทิตย์ข้าพเจ้ามาเรียนทุกวันและเข้าเรียนครบทุกคาบ ข้าพเจ้าจะได้รับคูปองแลกคะแนนจากโรงเรียน อาทิตย์ละ 1 ใบ มูลค่า 10 คะแนน แต่ถ้าอาทิตย์ใดข้าพเจ้าโดดเรียนแม้เพียง 1 คาบ ข้าพเจ้าจะไม่มีสิทธิ์รับคูปองแลกคะแนนในอาทิตย์นั้น ซึ่งระยะเวลาในการทำ MOU คือ ระหว่างวันที่ 3 กรกฎาคม - 25 สิงหาคม 2560 รวมเวลา 7 สัปดาห์

ข้าพเจ้าขอให้สัญญาว่าจะตั้งใจปฏิบัติตามสัญญาที่เขียนไว้ทุกประการ และการทำสัญญาการเข้าเรียนในครั้งนี้ ข้าพเจ้าทำด้วยความสมัครใจไม่มีใครบังคับ โดยได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ.....

(.....)

นักเรียนผู้ให้สัญญา

ลงชื่อ.....เพื่อนสนิท

(.....)

พยาน

ลงชื่อ....

(นางสาวศุภางค์ พิมพ์นาจ)

ประธานกลุ่ม มุฑิตา

แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ

เรื่อง โทษของการโดดเรียน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพศ () ชาย () หญิง

ระดับชั้นที่ศึกษา () ม. 1 () ม. 2 () ม. 3 () ม. 4 () ม. 5 () ม. 6

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจใน เรื่อง โทษของการโดดเรียน

รายการ	ระดับความรู้ความเข้าใจ					รวม	เฉลี่ย	ระดับคุณภาพ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. นักเรียนสามารถอธิบายถึงพฤติกรรม การโดดเรียนได้								
2. การโดดเรียนส่งผลให้ผู้โดดเรียนมีปัญหาทางการเรียน								
3. การโดดเรียนส่งผลให้ผู้โดดเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรม								
4. การโดดเรียนเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี								
5. การโดดเรียนเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาอื่น ๆ ตามมา								

ตอนที่ 3 ความรู้ หรือ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ วิทยชนกลับใจไม่คิดโดดเรียน

.....

.....

.....

ภาพการทำโครงการคุณธรรม
เรื่อง วัยชนกลับใจ ไม่คิดโดดเรียน

ประชุมนักเรียน จับประเด็นปัญหา

ประชุมผู้ปกครอง

ให้ความรู้ และรับทราบข้อตกลง

คูปอง เข้าเรียนดีมีคะแนน

ช่วยกันถอดบทเรียน

ช่วยกันทำบอร์ดโครงการ

เตรียมนำเสนอขยายผล

